

Ujezili smo

Študijski
krožek

Savo

Naslov: Ujezili smo Savo

Izdal: ROBIT, informacijske storitve,
Robert Žurga s.p.

Fotografije: (Naslovna stran Litija iz zraka
Foto: Matjaž Kirn), freepik.com

Oblikovanje: Robert Žurga, mag.posl.inf.

Naklada: 100 izvodov

Avtorji: člani študijskega krožka

Litija, maj 2024

www.robis.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

ROBIT
informacijske storitve

Študijski
krožek UJEZILI SMO SAVO

LITIJA IN KATASTROFALNE POPLAVE

Leto 2023 so naše mesto zaznamovale poplave. Litija namreč leži na obeh bregovih reke Save in mesta si ne znamo predstavljati brez nje. Energetski lobiji si že dolgo želijo polastiti ta del reke Save in zgraditi hidroelektrarne. V letu 2023 so avgustovske poplave pustile velike posledice tudi v našem mestu. Ali bi hidroelektrarna in postavitve jezov lahko preprečili nastalo katastrofo? Posebnost Litije je tudi to, da mesto leži na velikem Savskem ovinku po katerem se orientirajo ptice selivke na svojih poteh na sever ali jug.

Območje Srednje Save je edino območje, kjer ima reka neprekinjen tok 22 km in teče skozi čudovit Zasavski kanjon, ki pa je v slovenskem prostoru pozabljen in nepriljubljen, v geografskem smislu pa je izjemno poseben in zanimiv. V krožku želimo raziskati in predstaviti najbolj pereča dejstva, ki pričajo o tem nesmislu in zlu, ki ga ideja energetskih lobijev prinaša. Kljub tendenci zmanjšanja števila jezov v Evropi, ki je v skladu s cilji Vodne direktive Evropske unije, je pri nas še vedno cilj izgradnja Srednjesavske elektrarne, ki bi imela negativni vpliv na ekološko stanje reke Save, gospodarstvo in razvoj podeželja.

Radi bi predstavili dejstvo, da energija iz hidroelektrarn ni zelena energija ter izpostavili kakšne posledice prinaša gradnja šestih hidroelektrarn na osrednji Savi.

[Vir: Klanšek, 2019]

OPIS OBMOČJA

„Med Medvodami in Šentjakobom teče Sava po gosto poseljenem in intenzivno obdelanem Ljubljanskem polju. Rečna loka je ohranjena v majhnih zaplatah in pasovih, sama struga pa je regulirana z betonskimi bloki. Med šentjakobskim mostom in sotočjem Save, Ljubljanice ter Kamniške Bistrice so peščene stene, ki so največje takoj vzhodno od mostu. (DOPPS, 2024)

Med Šentjakobom in Litijo se mestoma ob reki odprejo manjši ravninski deli, kjer so ostanki loke, naselja, polja, travniki in visokodebelni sadovnjaki. Tudi tu je reka regulirana in ujeta med cesto ter železniško progo. Ponekod je zaradi občasnih visokih voda kljub temu uspela oblikovati peščene stene in manjša prodišča.“ (DOPPS, 2024)

REKA SAVA

„Povirje Save leži v celoti v Sloveniji, njenemu porečju pripada več kot polovica slovenskega ozemlja. Ima dva povirna kraka, vendar štejemo Savo Dolinko kot njen glavni krak. Na poti po Sloveniji ima Sava veliko večjih pritokov. Pri Radovljici se združi s pritokom Save Bohinjske, ki priteka iz Bohinjskega jezera, v nadaljevanju svoje poti pa se v njo pritekajo levi pritoki Tržiška Bistrica, Kokra, Kamniška Bistrica in Savinja ter desni pritoki Sora, Ljubljanica, Mirna in Krka.“

(Wikipedia, 2024)

[Vir: Kepa,B., 2023]

POPLAVNA OGROŽENOST MESTA LITIJE

Različne inštitucije občine Litija še od samega začetka načrtovanja umestitve hidroelektrarn v okolje opozarja in predlaga, da se za gradnjo HE na srednji Savi, ki pomenijo projekt nacionalnega pomena, obvezno sprejme poseben zakon, ki bi zagotovil sistemsko in pravočasno financiranje gradnje hidroelektrarn na srednji Savi z vso potrebno vzporedno infrastrukturo. Aktivno načrtovanje državnega prostorskega načrta je glede na specifičnost terena obvezno potrebno uskladiti z načrti, ki jih lokalne skupnosti predlagajo v svojih prostorskih načrtih,

saj so lahko posegi, ki se bodo dogajali na širšem območju rečnih strug, dolgoročen vpliv na vse vodotoke, pritoke, podtalnice kot na sama plazovita območja ob tem območju. Na tem nivoju so bile v preteklosti pripravljene smernice, zahteve in priporočila za samo načrtovanje, ki jih je potrebno upoštevati.
(Občina Litija, 2012)

Simulacija poplavnega vala v mestu Litija.

[Vir:PISO, 2024]

HIDROELEKTRARNE

Gradnja hidroelektrarn ima lahko vpliv na poplave, vendar je ta vpliv odvisen od več dejavnikov, vključno z lokacijo, načrtovanjem, velikostjo in delovanjem hidroelektrarne.

Zadrževanje vode: Hidroelektrarne običajno vključujejo gradnjo jezov, ki zadržujejo vodo in tvorijo rezervoarje. Če so ti jezovi slabo načrtovani ali neustrezno vzdrževani, lahko pride do preliivanja rezervoarjev, kar lahko povzroči poplave v nižje ležečih območjih.

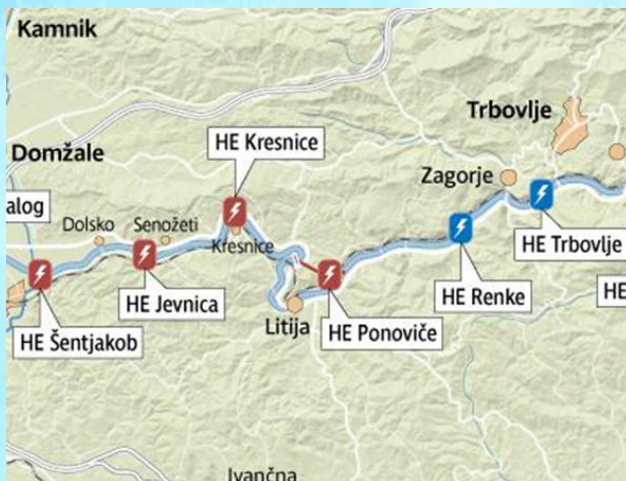
Sproščanje vode: V času povečanega pretoka vode zaradi obilnih padavin ali taljenja snega se lahko hidroelektrarne odločijo sprostiti vodo iz rezervoarjev, da bi preprečile prelivanje in s tem preprečile še večjo škodo. Vendar lahko to sproščanje vode v reke povzroči poplave na območjih ob reki.

Spremembe v hidrologiji: Gradnja hidroelektrarn lahko spremeni naravno hidrologijo reke.

To lahko vpliva na naravne poplavne cikle in poveča tveganje za poplave na določenih območjih, še posebej, če ni bilo ustrezno izvedeno presojanje vplivov na okolje in sprejeti ukrepi za obvladovanje tveganja.

Podnebne spremembe: Podnebne spremembe lahko vplivajo na vzorce padavin, taljenje snega in druge dejavnike, ki vplivajo na pretok vode v rekah. To lahko dodatno zaplete oceno in upravljanje tveganja poplav, povezanih s hidroelektrarnami. Zato je pri načrtovanju in gradnji hidroelektrarn izjemno pomembno upoštevati vse možne vplive na okolje, vključno s tveganjem za poplave,

ter sprejeti ustrezne ukrepe za obvladovanje tega tveganja. To vključuje skrbno načrtovanje, izvajanje ukrepov za izboljšanje varnosti jezov, razvoj načrtov za upravljanje pretoka vode in izvajanje nadzornih sistemov za spremljanje hidroloških razmer (HE-SS, 2019).

[Vir: Društvo Lojtra, 2024

Viri:

1. DOPPS, 2024. Območja v Sloveniji, Srednja Sava. Elektronski vir: <https://www.ptice.si/naravovarstvo-in-raziskave/iba-slovenia/obmocja-v-sloveniji/srednja-sava/>
2. Društvo Lojtra, 2024, Elektronski vir: <https://www.drustvolojtra.si/he/>
3. HE-SS, 2019, HE na spodnji Savi in poplavna varnost. Elektronski vir: <https://www.he-ss.si/objava/he-na-spodnji-savi-in-poplavna-varnost.html>
4. Kapa, B., 2023, Elektronski vir: <https://www.youtube.com/@boskokepa>
5. Klanšek, M., 2019. Sportida, d.o.o. Elektronski vir: www.slovenia.info
6. Občina Litija, 2012, Elektronski vir: <https://www.litija.si/files/other/news/77/6659212%20Dopolnitev%20smernice.pdf>
7. PISO, 2024, Elektronski vir: <https://www.geoprostor.net/piso/ewmap.asp?obcina=litija>
8. WIKIPEDIA, 2024, Elektronski vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Sava>

[Vir: lasten 2024]